

BÀI BÁO NGHIÊN CỨU GỐC

Nhu cầu chăm sóc phục hồi chức năng cho người bệnh thoái hóa cột sống thắt lưng tại Bệnh viện Y học Cổ Truyền

Lê Thị Thanh Nhân^{1*}, Nguyễn Đức Cảnh², Trịnh Công Sơn¹, Hồ Thị Hiền¹

TÓM TẮT

Mục tiêu: Mô tả nhu cầu chăm sóc Phục hồi chức năng cho người bệnh thoái hóa cột sống.

Phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu sử dụng thiết kế mô tả cắt ngang, số liệu được thu thập bằng chọn mẫu toàn bộ 150 người bệnh (NB) nội trú bị thoái hóa cột sống thắt lưng (CSTL) tại 3 khoa nội, ngoại, châm cứu của một bệnh viện Y học cổ truyền tại Hà Nội trong thời gian nghiên cứu. Bệnh nhân được chẩn đoán dựa trên tiêu chuẩn chẩn đoán và điều trị NB thoái hóa CSTL theo quyết định số 361/QĐ-BYT về việc ban hành tài liệu chuyên môn “Hướng dẫn chẩn đoán và điều trị các bệnh cơ xương khớp” của Bộ Y tế. Số liệu được phân tích thống kê mô tả, sử dụng phần mềm SPSS 20.0;

Kết quả: Có 89,47% NB có cả 5 nhóm nhu cầu PHCN. Nhu cầu PHCN giảm đau chiếm tỉ lệ 98,00%; nhu cầu PHCN vận động đạt 79,33%; nhu cầu PHCN tư thế chiếm 97,33%; nhu cầu chăm sóc tinh thần chiếm tỉ lệ 80%; nhu cầu chăm sóc dinh dưỡng là 92,67%.

Kết luận: Nhu cầu về chăm sóc PHCN của người bệnh thoái hóa CSTL tại bệnh viện Y học cổ truyền Hà Đông năm 2017 lớn (89,47%).

Từ khóa: Nhu cầu, chăm sóc, phục hồi chức năng, thoái hóa cột sống thắt lưng, Việt Nam.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Thoái hóa vùng cột sống thắt lưng xuất hiện sớm hơn các đoạn khác của cột sống, là nguyên nhân thường gặp của đau thắt lưng (1). Ước tính, khoảng 80,00% người trưởng thành có đau CSTL (2). Ở Việt Nam thoái hóa cột sống chiếm 11,00% các bệnh cơ xương khớp trong đó thoái hóa CSTL 31,12%, thoái hóa cột sống cổ 13,96% (3). Thoái hóa CSTL nếu không được điều trị kịp thời sẽ để lại những hậu quả khá lớn như chèn ép thần kinh tọa, hạn chế vận động, biến dạng cột sống, làm giảm khả năng sinh hoạt, ảnh hưởng đến chất lượng cuộc sống của người bệnh.

Tại bệnh viện Y học cổ truyền, việc điều trị NB thoái hóa CSTL bằng y học cổ truyền kết hợp với các phương pháp phục hồi chức năng bao gồm điện trị liệu (điện xung, điện phân...); nhiệt trị liệu (hồng ngoại, đắp paraffin...); kéo giãn cột sống và bài tập cột sống. Năm 2016 bệnh nhân đến viện rất đông trong đó NB THCCSTL chiếm 2/3 tổng số NB, tuy nhiên tỉ lệ bệnh nhân điều trị bằng vật lý trị liệu (VLTL) lại giảm rất nhiều (4). Vì vậy nghiên cứu được thực hiện nhằm tìm hiểu thực trạng nhu cầu của người bệnh, từ đó tăng cường chất lượng và sự tiếp cận dịch vụ VLTL cho người bệnh.

*Địa chỉ liên hệ: Lê Thị Thanh Nhân

Email: lttn1@huph.edu.vn

¹Đại học Y tế Công cộng

²Bệnh viện Y học cổ truyền Hà Đông

Ngày nhận bài: 04/6/2022

Ngày phản biện: 14/6/2022

Ngày đăng bài: 30/6/2022

Mã DOI: <https://doi.org/10.38148/JHDS.0603SKPT22-043>

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Thiết kế nghiên cứu: Nghiên cứu sử dụng thiết kế cắt ngang.

– **Địa điểm và thời gian nghiên cứu:** Tại Bệnh viện YHCT Hà Đông từ 03/2017-06/2017.

Đối tượng nghiên cứu

NB vào viện điều trị nội trú tại 1 trong 03 khoa Nội, Ngoại và Châm cứu của bệnh viện từ 5 ngày trở lên; từ 18 tuổi trở lên; được chẩn đoán xác định thoái hóa CSTL.

Cỡ mẫu, chọn mẫu: Chọn mẫu toàn bộ 150 NB thoái hóa CSTL tại 3 khoa Nội, Ngoại, Châm cứu trong thời gian thu thập số liệu từ tháng 4 đến tháng 5 năm 2017.

Biến số/chỉ số/ nội dung/chủ đề nghiên cứu:

Nhu cầu PHCN của NB thoái hóa CSTL (nhu cầu PHCN về **đau**; nhu cầu PHCN về **vận động**, tư thế; nhu cầu về tinh thần cho NB; nhu cầu về dinh dưỡng).

Kỹ thuật, công cụ và quy trình thu thập số liệu:

Bệnh nhân được chẩn đoán bởi 01 Bác sĩ chuyên ngành PHCN thực hiện đánh giá dựa trên tiêu chuẩn chẩn đoán và điều trị NB thoái hóa CSTL theo quyết định số: 361/QĐ-BYT ngày 25 tháng 01 năm 2014 về việc ban hành tài liệu chuyên môn “Hướng dẫn chẩn đoán và điều trị các bệnh cơ xương khớp” (5).

Tiêu chuẩn đánh giá:

- **Tiêu chuẩn đánh giá về nhu cầu phục hồi chức năng người bệnh thoái hóa cột**

sống thắt lưng

- **Đánh giá nhu cầu PHCN về đau:** 01 Bác sĩ PHCN được lựa chọn đánh giá tất cả NB dựa vào thang điểm VAS (Visual Analogue Scale): VAS từ mức độ 3 trở lên là có nhu cầu về CS PHCN đau.

- **Đánh giá nhu cầu PHCN về vận động, tư thế:** 01 Bác sĩ PHCN được lựa chọn đánh giá tất cả NB dựa vào nghiệm pháp tay đất: Nghiệm pháp tay đất (+) có nhu cầu PHCN về vận động.

- **Đánh giá nhu cầu về tinh thần cho NB:** Nghiên cứu viên chính dựa vào 8 chức năng nhiệm vụ của điều dưỡng viên theo thông tư số 07/2011/TT-BYT, qui định nhiệm vụ chuyên môn của ĐDV/ hộ sinh viên gồm 12 nhiệm vụ trong đó có về tinh thần.

- Đánh giá nhu cầu về dinh dưỡng:

+ **Về tư vấn chế độ ăn giảm trọng lượng:** Nghiên cứu viên chính dựa vào chỉ số BMI và phân loại.

+ **Về tư vấn chế độ ăn bổ sung canxi:** dựa vào kiểm tra độ loãng xương, chưa có loãng xương nhưng mật độ xương thưa, loãng xương độ 1 trở lên phải bổ sung canxi.

Xử lý và phân tích số liệu: Số liệu được nhập và phân tích bằng phần mềm SPSS 20.0.

Đạo đức nghiên cứu: Nghiên cứu được thông qua hội đồng đạo đức ngày 20-04-2017 tại trường Đại học Y tế Công cộng.

KẾT QUẢ

Thông tin chung của đối tượng nghiên cứu

Bảng 1. Thông tin chung của đối tượng nghiên cứu

Nội dung	n	Tỷ lệ
Nhóm tuổi		
=< 40	32	21,3
41-50	16	10,7
51-60	46	30,7
61-70	47	31,3
>=71	9	6,0
Giới		
Nữ	106	70,7
Nam	44	29,3
Nhóm nghề nghiệp		
Nông dân, công nhân	44	29,3
Cán bộ nhà nước, nhân viên văn phòng,	18	12,0
Cán bộ hưu/ người cao tuổi	63	42,0
Buôn bán / khác	25	16,7

Nhóm tuổi tập trung nhiều nhất là từ 61-70 tuổi chiếm 31,3; tiếp đó là nhóm 51- 60 tuổi chiếm 30,7%. Bệnh tập trung chủ yếu ở nữ giới chiếm tới 70,7%. Nhóm nghề nghiệp tập

trung cao nhất là cán bộ hưu/ người cao tuổi chiếm 42%.

Nhu cầu cho người bệnh thoái hóa cột sống thắt lưng

Bảng 2. Nhu cầu cho người bệnh thoái hóa cột sống thắt lưng

Nội dung	N (số NB)	Tỷ lệ (%)
Nhu cầu		
PHCN giảm đau	147	98%
PHCN vận động	119	79,33
PHCN tư thế	146	97,33
Chăm sóc tinh thần	120	80,00
Chăm sóc dinh dưỡng	139	92,67
Tổng	150	100

Bảng 2 thể hiện nhu cầu của người bệnh thoái hóa cột sống thắt lưng. Nhìn chung, nhu cầu

của nhóm bệnh nhân này thường ở mức độ cao. trong đó, nhóm nhu cầu cao trên 90%

bao gồm: nhu cầu PHCN giảm đau (98%), PHCN tư thế (97,33%) và chăm sóc dinh dưỡng (92,67%).

BÀN LUẬN

Tuổi trung bình của đối tượng nghiên cứu: 62,67, dao động nhiều trong nhóm tuổi từ 50-70 chiếm tới 62%. Giới tập trung chủ yếu ở nữ chiếm 2/3 tương đương 70,7%, trong khi nam chỉ có 29,3%. Về nghề nghiệp: tỉ lệ cao nhất là nhóm nghề nghiệp phải lao động nặng, trong thời gian dài, trong môi trường ẩm thấp, ô nhiễm, nắng nóng, hay trong tư thế gò bó, khó chịu như nông dân, công nhân chiếm 29,3%. Nhóm hưu trí và người già chiếm 42% là cao nhất vì đặc thù bệnh viện chuyên khoa YHCT đa phần bệnh mạn tính, phân bố địa lý là là phục vụ chủ yếu dân trên địa bàn quận Hà Đông.

Nhu cầu PHCN đau: Nhu cầu chiếm tỉ lệ 98% trong tổng số nhu cầu như vậy là rất cao. Đau cũng là lý do chính vào viện của 98% NB vào viện chủ yếu với lý do đau lưng hoặc đau chân khi có chèn ép thần kinh tọa. Còn 2,00% có thể NB vào với lý do tê mỏi nhiều hơn đau. Giải quyết đau là nhu cầu cấp thiết. Tại bệnh viện YHCT Hà Đông việc giảm đau bằng xoa bóp, hồng ngoại, điện xung là đầu tay để điều trị. Đặc thù bệnh viện là bệnh viện y học cổ truyền do đó xoa bóp là 1 thủ thuật chủ đạo trong việc chỉ định điều trị. NB vào viện YHCT là muốn xoa bóp và châm cứu. Nếu đúng, kỹ thuật xoa bóp được thực hiện tại bộ phận PHCN nhưng vì đặc thù bệnh viện nên xoa bóp được thực hiện luôn tại các khoa lâm sàng còn kết hợp bấm huyệt.

Nhu cầu PHCN vận động: Nhu cầu PHCN vận động là 79,33 % trong tổng số 100% nhu cầu. Việc thực hiện các bài tập vô cùng quan trọng khi NB về cộng đồng. Nó sẽ giúp NB PHCN cho cột sống thường xuyên từ đó có thể tránh những tiến triển đáng tiếc xảy ra.

Nhu cầu PHCN tư thế: Nhu cầu là 97,33% nhu cầu. Việc mang vác hay làm việc ở tư thế nào cho đúng là rất quan trọng bởi nó sẽ giúp cho việc tiến triển của bệnh ra sao.

Nhu cầu về tinh thần: Nhu cầu là 80% nhu cầu PHCN. Nhu cầu về dinh dưỡng: Nhu cầu là 92,67% nhu cầu. Nhu cầu tư vấn chế độ ăn giảm trọng lượng ,về dinh dưỡng giàu canxi và khoáng chất cũng như các vitamin là rất lớn, vì NB đa phần là nhiều tuổi, theo thời gian đều bị lão hóa và loãng xương. Trong phần này có 1 điều khác biệt mà chắc chắn không có bất kỳ một nghiên cứu nào có. Đó là nhận thức rất sai về kiến thức dinh dưỡng và thói quen ăn kiêng cùng nghe thông tin truyền miệng của NB đó là không ăn gân bò, tôm, cua ..sợ bị co rút gân cơ. Có tới 92,67% NB tin vào điều này.

KẾT LUẬN

Nhu cầu về chăm sóc PHCN của người bệnh thoái hóa CSTL lớn. Có 89,47% NB có cả 5 nhóm nhu cầu PHCN. Nhu cầu PHCN giảm đau chiếm tỉ lệ lớn nhất 98,00%. Nhu cầu PHCN tư thế cao thứ 2 chiếm 97,33% nhu cầu. Nhu cầu chăm sóc dinh dưỡng là 92,67%. Nhu cầu chăm sóc tinh thần chiếm tỉ lệ 80,00% và nhu cầu có tỉ lệ thấp nhất là nhu cầu PHCN vận động đạt 79,33%.

Khuyến nghị: Nhu cầu PHCN của người bệnh thoái hóa CSTL tại bệnh viện Y học cổ truyền Hà Đông lớn. Để tăng cường chất lượng và sự tiếp cận dịch vụ VLTL cho người bệnh thoái hóa CSTL, bệnh viện cần thực hiện tập trung vào đáp ứng các nhu cầu sau: Đáp ứng về nhu cầu PHCN giảm đau, chăm sóc dinh dưỡng, PHCN tư thế, chăm sóc dinh dưỡng, chăm sóc tinh thần và PHCN vận động. Cần tập trung vào tư vấn thay đổi nhận thức sai về dinh dưỡng và hướng dẫn chế độ ăn giàu canxi, giảm béo bằng hội thảo chuyên đề, tích cực tư vấn cho NB để họ tuân thủ điều trị đúng, đủ phác đồ. Ngoài ra, cần đáp ứng tư vấn về tư

thể giảm tải cho cột sống (cần cho y bác sĩ cập nhật và trau dồi kiến thức ngoài viện), cần đưa việc cung cấp thông tin tình trạng bệnh vào qui trình khám và chỉ định của bác sĩ, như vậy NB mới nhận được thông tin đầy đủ để yên tâm điều trị và tin tưởng y, bác sĩ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đại học y Hà Nội (2012), Bệnh học nội khoa - tập II, NXB Y học Bộ môn nội.
2. A.H. Aggaarwal Anita (2003), “injection for knee osteoarthritis”, *injection for knee osteoarthritis*, Canadian family physician, Canada, tr. 133-135
3. MD (2000) Kenneth D. Brandt, Diagnosis

- and non surgical Management of Osteoarthritis, Second Edition, Published by professional Communication. Inc, 22 – 64, 117-194. (2000), “Diagnosis and non surgical Management of Osteoarthritis”, *Second Edition*, Published by professional Communication, Published by professional Communication tr. Inc, 22 – 64, 117-194.
4. Vũ Văn Hoàng (2016), Mô hình bệnh tật tại bệnh viện y học cổ truyền Hà Đông từ năm 2010-2015.41. Trường ĐH Y tế công cộng, khoa y học cơ sở-Phòng xét nghiệm trung tâm (2013), đánh giá nhu cầu đào tạo cử nhân xét nghiệm y học dự phòng trong đáp ứng nhu cầu thực tiễn của hệ thống y tế Việt Nam
  5. Bộ y tế (2013), Thông tư quy định chức năng nhiệm vụ và cơ cấu tổ chức của cơ sở phục hồi chức năng, chủ biên, Bộ Y tế, Hà Nội.

The needs for rehabilitation among people with lumbar degenerative disc diseases in a traditional Medicine Hospital in Hanoi

Nhan Thanh Thi Le¹, Canh Duc Nguyen², Son Cong Trinh¹, Hien Thi Ho¹

¹ Hanoi University of Public Health

² Ha Dong Traditional Medicine Hospital

Abstract

Objectives: Describe the needs and level of met needs for rehabilitation for patients with lumbar degenerative disc disease (DDD). **Methods:** The study used a cross-sectional descriptive design, data were collected from 150 inpatients with DDD in three departments of internal medicine, surgery, and acupuncture of the hospital. The assessment of needs and meeting the needs of the patient’s rehabilitation is based on five types of needs (including rehabilitation for pain relief, rehabilitation for mobility for patients, postural rehabilitation, mental care and nutritional care for patients. Assessment of rehabilitation needs for patients with lower back pain is based on the criteria for diagnosis and treatment of patients with DDD according to the “Guidelines for diagnosis and treatment of osteo-muscular diseases” by the Ministry of Health, the questionnaire includes a set of questions on five rehabilitation needs. The data were analyzed descriptively using software SPSS 20.0. **Results:** There were 89,47% of patients with all five groups of rehabilitation needs, the need for rehabilitation and pain relief accounted for 98%; meeting the needs for mobilization reached 79.33%; the need for postural rehabilitation accounted for 97,33%; mental care needs account for 80,00%, nutritional care need was 92,67%. **Conclusion:** The current needs of rehabilitations is high among patients in the traditional medicine hospital, accounting for 89,47%. Hospitals need to strengthen their response to nutritional care needs, postural rehabilitation needs, by improving the professional qualifications of medical staff, considering related policies so that patients can receive faster treatment.

Keywords: Needs, care, rehabilitation, lumbar spine degeneration, Vietnam